3 Μαΐου 2018

Ο αγώνας του προφήτη Ηλία για τη διαφύλαξη της αληθούς πίστεως (Μαρία – Ελένη Ευθυμίου, Θεολόγος – ΜΔΕ Παλαιάς Διαθήκης)

/ Πεμπτουσία

Ο λαός του Ισραήλ, μετά την εγκατάσταση στη γη της Επαγγελίας δέχεται την επίδραση των γειτονικών του λαών και ενσωματώνει στη λατρεία του ειδωλολατρικά στοιχεία. Κατά τη διάρκεια όμως της διηρημένης μοναρχίας, η ισραηλιτική λατρεία όχι μόνο εμπλουτίζεται με πλήθος ξένων λατρευτικών στοιχείων, αλλά τα στοιχεία αυτά προσλαμβάνουν πλέον μόνιμη θέση στο τυπικό της λατρείας και γίνονται ευραίως αποδεκτά από τη βασιλική αυλή και τον ισραηλιτικό λαό [1].

Εν μέσω αυτής της κατάστασης ο προφήτης Ηλίας έρχεται στο προσκήνιο κατά τον 9ο π.Χ. αιώνα [2]. Ο Ηλίας ο Θεσβίτης ήταν ένας από τους μεγάλους προφήτες του Ισραήλ. Γραπτά του κείμενα δεν υπάρχουν, γι’ αυτό πληροφορίες για τη δράση του προφήτη μπορεί να αντλήσει κανείς μόνο από τα κείμενα της Παλαιάς

Διαθήκης και συγκεκριμένα από τα βιβλία των Βασιλειών. Ο προφήτης Ηλίας καταγόταν από την επαρχία, ανήκε στους πάροικους δηλ. σε εκείνους που δεν διέθεταν καθόλου κτηματική περιουσία. Η ταπεινή του καταγωγή όμως δεν στάθηκε εμπόδιο για την κλήση του στο προφητικό αξίωμα.

Αγωνίστηκε με ζήλο και αυταπάρνηση για την εξύψωση της λατρείας του Θεού, καταπολέμησε την ειδωλολατρία και προσπάθησε ομιλώντας εν ονόματι του Θεού, ως κήρυκας του νόμου και ως διερμηνέας των βουλών Του, να εξυγιάνει τον ηθικό βίο του λαού και των βασιλέων του Ισραήλ. Προικισμένος με προφητικό χάρισμα και με θαυματουργική δύναμη αγωνίστηκε για να στηρίξει την ιουδαϊκή θρησκεία [3].

Image not found or type unknown

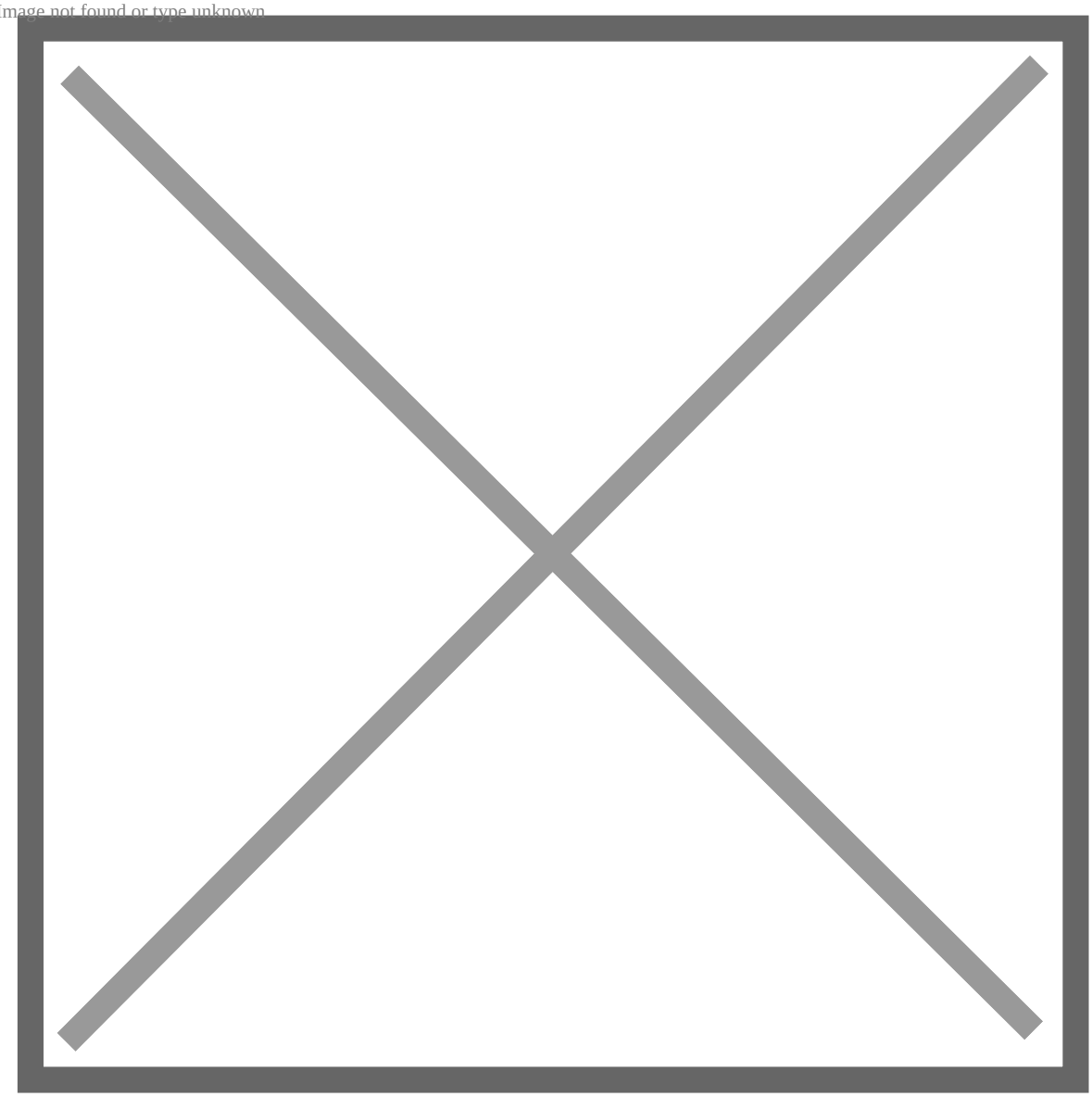

Οι σχετικές με τον Ηλία παραδόσεις ξεκινούν με μια σειρά αφηγήσεων που έχουν ως κοινό θέμα τους την παρατεταμένη ξηρασία που επικράτησε στη γη του Ισραήλ κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Αχαάβ. Ο προφήτης Ηλίας προλέγει μεγάλη

ανομβρία μέχρι τη στιγμή που ο μόνος αληθινός Θεός θα προστάξει να σταματήσει. Μετά την εξαγγελία του προφήτη προς τον βασιλιά Αχαάβ της επερχόμενης ξηρασίας, καταφεύγει στο χείμαρρο Χορράθ, όπου κόρακες τον έθρεφαν με θαυμαστό τρόπο [4].

Ενώ σε ολόκληρη την αφήγηση δεν αναφέρεται ξεκάθαρα η αιτία της ανομβρίας είναι φανερό ότι ο Ηλίας θεωρεί ως άμεσα υπεύθυνο τον βασιλικό οίκο των Αμβριδών, ο οποίος εγκατέλειψε τον Κύριο και ακολούθησε ψεύτικους θεούς, όπως το Βάαλ [5]. Η λατρεία του θεού αυτού, ήταν στενά συνυφασμένη με την καλλιέργεια της γης. Έτσι, ο Ισραήλ, όντας πλέον αγροτικός λαός, παρασύρθηκε και έμαθε να λατρεύει το Βάαλ διότι θεωρούσε ότι αυτός του εξασφάλιζε τα απαραίτητα για την επιβίωσή του αγαθά. Λησμόνησε το Θεό και έμαθε να εξαρτά τη ζωή του από το Βάαλ, αφού λανθασμένα πίστευε ότι έστελνε τη ζωογόνο βροχή στα χωράφια [6]. Ακριβώς την πεποίθηση αυτή προσπαθεί να αναιρέσει ο βιβλικός συγγραφέας. Στόχος του ήταν να αποδείξει ότι ο πραγματικός φορέας της βροχής δεν ήταν ο Βάαλ, αλλά ο Θεός.

Κρίσιμο σημείο της αποστολής του προφήτη αποτελούν τα γεγονότα στο όρος Κάρμηλος. Η περίοδος εκείνη ήταν δύσκολη για τους πιστούς του Θεού. Ο βασιλιάς Αχαάβ είχε επιτρέψει στην ειδωλολάτρισσα σύζυγό του, τη βασίλισσα Ιεζάβελ, να καταδιώξει και να σκοτώσει πολλούς από τους προφήτες του Θεού [7]. Ελάχιστοι είχαν γλιτώσει από τη μανία της βασίλισσας. Ο Ηλίας μόνος στέκεται απέναντι στους 450 ψευδοπροφήτες του Βάαλ δηλ. τους προστατευόμενους της βασίλισσας Ιεζάβελ και τους προκαλεί να αναμετρηθεί ο ψεύτικος θεός τους έναντι του Θεού του Ισραήλ [8]. Όποιος θεός έστελνε φωτιά και έκαιγε το ολοκαύτωμα, αυτός θα ήταν ο ένας και μόνος αληθινός Θεός. Οι ψευδοπροφήτες ετοίμασαν το ολοκαύτωμα και άρχισαν να επικαλούνται το όνομα του Βάαλ για να στείλει φωτιά στο θυσιαστήριο και να κάψει την προσφορά τους. Αρχίζουν να προσεύχονται στον Βάαλ, να φωνάζουν, να χοροπηδούν γύρω από το θυσιαστήριο, να κάνουν χαρακιές στο σώμα τους με ξίφη και με λόγχες. Δεν γίνεται τίποτα, καμία φωνή, κανένα σημάδι ότι οι προσευχές τους είχαν εισακουστεί. Μόλις ο Ηλίας επικαλείται το όνομα του Θεού, αμέσως έπεσε η φωτιά του Κυρίου και έκαψε εντελώς το ολοκαύτωμα [9]. Ο Γιαχβέ αποδεικνύεται ο μόνος αληθινός Θεός, ενώ οι ψευδοπροφήτες του Βάαλ ηττώνται.

Φυσικά ο ψεύτικος θεός Βάαλ ήταν ανίκανος να βάλει τέρμα και στην ανομβρία. Αντίθετα ο Θεός του Ισραήλ, πιστοποιεί την παγκόσμια κυριαρχία του και παρέχει στους πιστούς του τα απαραίτητα για την επιβίωσή τους [10]. Ο Κύριος έστειλε τελικά τη βροχή, η οποία τερμάτισε την ξηρασία που διήρκησε τρία χρόνια και ο λαός ομολόγησε την πίστη του στο Θεό «Αληθώς κύριός εστιν ο θεός, αυτός ο

θεός» [11].

Η φανέρωση της υπεροχής του Θεού στο όρος Κάρμηλος δεν άλλαξε τη θρησκευτική κατάσταση του βασιλείου. Ο Ηλίας φοβισμένος από την οργή της Ιεζάβελ, παρουσιάζεται να καταφεύγει στο όρος Χωρήβ για να σώσει τη ζωή του. Παραπονιέται στο Θεό λέγοντας ότι οι Ισραηλίτες αθέτησαν τη διαθήκη που είχαν συνάψει με το Θεό, κατέσφαξαν τους προφήτες του Κυρίου και λάτρεψαν ξένες ειδωλολατρικές θεότητες. Μόνο εκείνος απέμεινε πλέον ως μόνος αληθινός και γνήσιος προφήτης του Θεού [12] και τώρα ζητούν να τον θανατώσουν. Ο Θεός όμως δεν εγκαταλείπει τον προφήτη του. Στο κείμενο της Παλαιάς Διαθήκης περιγράφεται θεοφάνεια του Θεού [13]. Ο Ηλίας αισθάνεται την παρουσία του Θεού δίπλα του με τη μορφή «λεπτής αύρας» [14]. Δέχεται το θείο θέλημα και παίρνει δύναμη για να συνεχίσει τον αγώνα του [15].

Το κήρυγμα του προφήτη Ηλία χαρακτηρίζεται από ζήλο για τη μοναδικότητα του Θεού. Στο έδαφος του Ισραήλ δυνατή ήταν μόνο η αποκλειστική λατρεία του Κυρίου. Η λατρεία οποιασδήποτε ξένης θεότητας ήταν ασέβεια, προσβολή έναντι του μόνου αληθινού Θεού. Η αντίδραση και η αγανάκτηση του προφήτη εξαιτίας της παρείσφρησης μιας ξένης λατρείας ήταν άμεση. Αντί της θέσης των βασιλέων «Θεός και Βάαλ», ο Ηλίας προτρέπει το λαό να μην αμφιταλαντεύεται [17], αφού ένας είναι ο μόνος και αληθινός Θεός [18].

Παραπομπές:

N. P. Lemche, *Ancient Israel- A new history of Israelite society*, Sheffield Academic Press, Sheffield 19953, σσ. 223-227, 239.
Σ. Αγουρίδη, *Ιστορία της θρησκείας του Ισραήλ*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Ἀθήνα 1995, σσ. 132-140.
L. Boadt, *Reading the Old Testament- An Introduction*, Paulist Press, New York 1984, σελ. 298.
Γ΄ Βασ. 17, 2-6.
Γ΄ Βασ. 18, 18.
Σ. Αγουρίδη, «Γιαχβέ ο Θεός Ισραήλ έναντι του Βάαλ της Χαναάν (κατά τα βιβλικά κείμενα και τα αρχαιολογικά ευρύματα)», *ΔΒΜ* 12 (1993), σσ. 5-6, 9-10.
Γ΄ Βασ. 18, 13.
Γ΄ Βασ. 18, 19-20, 22.
Γ΄ Βασ. 18, 23-38.
Μ. Δ. Κωνσταντίνου, *Ρήμα Κυρίου κραταιόν – Αφηγηματικά κείμενα από την Παλαιά Διαθήκη*

(β΄ εκδ.), εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1998, σ. 219.

Γ΄ Βασ. 18, 39.

Ν. Μ. Παπαδόπουλου, *Σύντομος Εισαγωγή εις την Παλαιάν Διαθήκην*, Αθήναι 2003, σ. 107.

J. T. Walsh, «Elijah (person)», *ABD* 2 (1992), σσ. 464-465. E. W. Heaton, *The Hebrew Kingdoms*, Oxford University Press, London 1968, σ. 257.

Γ΄ Βασ. 19, 12.

Ι. Χ. Μούρτζιου, *Ερμηνεία και θεολογία βιβλικών κειμένων*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2011, σ. 188.

Γ΄ Βασ. 18, 21. R. Albertz, *Ιστορία της Θρησκείας του Ισραήλ κατά τους χρόνους της Παλαιάς Διαθήκης*, (μτφρ. Πολυξένη Αντωνοπούλου), εκδ. Άρτος Ζωής, Αθήνα 2006, σσ. 319-320.

C. J. Labuschagne, *The Incomparability of Yahweh in the Old Testament*, Brill, Leiden 1966, σσ. 144-145.